

לא והרי זה הכלי בהרכבתם יחדיו ופשיטא הוא דלעולם הוי כלי אחד וצ"ל דמיירי הכא במספריים אחרים משלנו שהיו באמת ב' כלים הנצרכים זל"ז במלאכתם בלבד ולא כלי אחד ממש. וגם לשון הגמ' מספורת של פרקים מורה דאיירי במין מספורת מיוחדת, דאל"כ למאי איצטריך למתני של פרקים פשיטא, דהרי כל מספורת עשויה מפרקים. ומצאתי במאירי שמבוי בדבריו דלא היו מחברים פרקי המספורת אלא בשעת מלאכה, וא"כ שפיר הוו ב' דברים נפרדים ושייך לדון אי הוי חיבור. אמנם ברמב"ם וצ"ל דמ"מ היו מפרקים אותם, ורק בשעת מלאכה היו מחברים אותם במסמרים, ע"כ שייך לנדון אי הוי חיבור, וכנ"ל. (א"ה ולפ"ז ניתא מה שהק' התוס' בד"ה בשעת ממוכני דשאני התם דאף כשמורכבת אינה במסמרים, וצ"ב).

דף מ"ט ע"א

(א) **איבעיא להו לחין מחמת עצמן או"ד** וכו'. בפשטות הסוגיא לחין מחמת עצמן מחממות טפי וכפירש"י, ועי' ברמב"ם, ולא איפשיטא בגמ', ואזלינן לקולא וצ"ב.

(ב) **שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו.** והיינו מקום ההנחה. דהגזירה היתה על של ראש לבד וכמשמעות המשך הגמ' (שפ"א).

מסייג על קיום מ"ע דתפילין

(ג) **ראהו קסדור אי רץ מפניו וכו'.** ולכ' אי פשט את התפילין אח"כ בלא"ה אמאי היה צריך לרוץ מפניו, וצ"ל שנבהל בתחילה [ואף שהרי מלכתחילה כשיצא לשוק ידע שיוכל לפגשו קסדור והלך למסור עצמו ע"ז מ"מ

בשעת ראיית הקסדור נבהלים ומיד נסים מפניו], אלא אח"כ ראה שלא יוכל לו ולכך הורידן מיד.

והנה לקמן ק"ל ע"א דכל מצוה שמסרו ישראל נפשם ע"ז וכגון מילה [כמו שאמרו מדוע אתה יוצא ליהרג על שמלתי את בני וכו'] עדיין היא מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו עצמם וכגון תפילין עדיין היא רפויה בידם, ואמרו שם מהאי מעשה דאלישע בעל כנפים ופירש"י דחזינן דא' היה אלישע לבדו שמסר נפשו ע"ז, ובתוס' שם פ' דמתשובת אלישע דהם כנפי יונה חזינן שלא מסר נפשו ע"ז לומר שתפילין הם. ולכ' דברי התוס' תמוהים דמה ענין לספר זאת אחר שפשטן מעל ראשו, ובאמת מדוע לא פירשו הא גופא מהא דהסירן מעל ראשו (ואולי נצרך לפושטן מחמת גוף נקי ואי"ז מבואר כן בתוס' בסוגיין. ואין לומר דחשש שיבזו את התפילין דא"כ י"ל דלזה ג"כ לא סיפר שהם תפילין וצ"ב).

והנה בג"ע יהרג ואל יעבור ומח' הראשונים בשאר העבירות אי מותר ליהרג ולא לעבור ובשעת השמד יהרג ואל יעבור וכ"ז בלאוין אבל בעשה אף בשעת השמד לא ייהרג ומב' טעמא א' דקיל מלאו (עי' גלהש"ס יבמות ה' ע"א ואכ"מ) ב' דבמציאות הרי יוכל העכו"ם למנעו מקיום וכמ' בר"ן הכא. ולפי"ז צ"ב היאך אלישע בא למסור עצמו (לפירש"י), וצ"ל דליחידים העומדים בפרץ ללמד את בניי גודל המצוה הותר ליהרג (וכמ' בנמוק"י סו"פ בן סורר).

ועי' תי' הגר"א דביאור הסוגיא דלכך כשראה את הקסדור רץ מפניו בכדי להרויח עוד רגע של קיום מצות התפילין וכשהשיגו ויוכל למנעו במציאות וכנ"ל קידם ופשטן שכבר אין על מה למסור את הנפש. (וע"ע מהדו"ק ובהערות שנדפס על פרק ר"א דמילה מהחת"ס ועוד מילי מעלייתא).

כנפי יונה על תפילין

(ד) **ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות.** ^{אוצר החכמה} ובפשטות שאלת הגמ' היא על אלישע, מ"ט ענה לקסדור דוקא שיש לו כנפי יונה, ולא דבר אחר, אמנם באמת על אלישע ל"ק כלל, דודאי לא מסתבר שהוא מעצמו החליט לשנות ולומד שהוא כנפי יונה, שהוא דבר שבאמת אינו כן, [דלמה לו לשקר בסתם וגם היה לו לחשוש שיתפסוהו בשקר], וע"כ דכשענה לקסדור כבר נעשה כנפי יונה בידיו, ע"כ לא חשש לענות לו דבר זה, וא"כ מה שייך לשאול מ"ט אמר דוקא כנפי יונה, דהרי כן היה המציאות שנעשה בידיו כנפי יונה, על כן צריך לבאר קושיית הגמ' על עצם הנס, מ"ט נעשה דוקא לכנפי יונה ולא לדבר אחר.

הטמנה חדשה

(ה) **במתני', שמא יפול ואינו יכול להחזיר.** ולפרוש רש"י הביאור דאין יכול ליטול הגזות משום דמוקצה ניהו, ובאמת אם ירצה להשאיר הקדירה מגולה לאחר שיטול ממנה הגזות ודאי שפיר דמי, אלא דקמ"ל ראב"ע דלא יעשה כן משום שלא יוכל להחזיר (ויש גזירה שמא יטלטל המוקצה), אמנם הראשונים כתבו עוד דלא יוכל לחזור ולהטמין מטעם אחר, דכל היתר החזרה הוא דוקא באופן דעדיין ההטמנה הראשונה קיימת, אבל כאן דנפלו כל המגזות, א"כ נתבטלה לגמרי ההטמנה הראשונה, ואסור להחזירם בשבת מצד איסור הטמנה, [והא דמבוי בגמ' דשרי להעביר מהטמנה להטמנה י"ל דשאני התם דעצם ההטמנה הראשונה קיימת ע"כ לא הוי כהטמנה חדשה ושרי, משא"כ הכא דכיון דירדו כל הגזות הרי נתבטלה הטמנה לגמרי ואסור להחזיר].

(ו) **רש"י ד"ה נופל כיסוי, דלא נעשית במים להן שאין עשוי אלא לכסות קדרה.**

והיינו דשימוש כיסוי הקדירה השתא הוא לצורך כיסוי הקדירה גרידא ולא להחזיק הגזות, [ושאני ממטה דאמרי' לעיל מ"ד דהוי בסיס למעות דהתם השתא השימוש של המטה הוא להחזיק ולשמור את המעות, אע"ג דבעלמא שימוש מטה הוא לשכב עליה].

[והיכא דכיסוי הקדירה הוא רפוי והניח אותו ^{אוצר החכמה} **ע"ג הכיסוי להחזיק את הכיסוי פ' דאסור לטלטל את הכיסוי, דהרי האבן הוא חלק מגוף הכיסוי, ע"כ אסור לטלטל הכיסוי שחלק ממנו מוקצה, אמנם במקום דבמקרה הונח עליו אבן בלא טעם שרי לטלטלו ול"ה בסיס וע"ע שפ"א ומהדו"ק]**

דף מ"ט ע"ב

(א) **תוד"ה אבא שלחא, וכן נראה דאי בחול מיירי וכו' טפי הו"ל לאתויי וכו'.** והיינו דמהאי עובדא דהשתמש בו ר"י לשיבה אין הכרח דבכל גווני אין אומן מקפיד ע"כ. דשמא דוקא ר"י באותו פעם לא הקפיד לצורך הענין, אבל שאר האומנים ובשאר מקומות וזמנים שפיר להם יש קפידא לא לישב, ע"כ הוי מוקצה בשבת, ע"כ הו"ל לאתויי מימרא דר"י דמתיר להדיא בשבת (ועי' מהדו"ק לתרץ רש"י דבחול היה ע"פ הגמ' להלן קי"ח. דר"י לא עבר מעולם ע"ד חבריו).

(ב) **נפרין של בעה"ב.** והיינו דמ"מ הם מיועדים למלאכה (לבנות בהם וכו') ולא להסיקם תחת תבשילו, ופ'.

(ג) **שאני נפרים דקפיד עלייהו.** היינו דע"י שיושבים עליהם הם מתקלקלים ואין ראויים למלאכתם טפי מגיזי צמר.